

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. II. An verba Sacramentorum debeant esse concionatoria, an verò ritualia.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

Quest. II. An verba Sacram. debeant esse concionatoria &c. 129

sint signa internorum, & ab his participant nomen orationis &c. At Sacramenta sunt ex prima & propria sua ratione externa symbola, quæ non sunt signa interni actus, cui primariò conveniat ratio Sacramenti; sed solum exigunt actum internum, tamquã conditione sine qua non, quo determinentur ad significandum quod Christus instituit. Is etenim instituit seu decrevit, ut certa symbola sensibilia efficaciter significarent gratiam, dummodo in subiecto capaci seu disposito ponerentur liberè tamquam substantia institutioni Christi; ubi apparet ratio Sacramenti esse velut effectus internæ intentionis: Quod non faciliè improbari potest. Tamen forte quis responderet, non obstante hac disparitate potuisse internam intentionem esse minùs principaliter de essentia actionum Sacramentalium, etsi primariò externarum; uti est de essentia aliarum actionum primariò internarum; v. g. orationis vocalis, contractus civilis &c. quarum essentiam complet, tum interior, tum exterior operatio.

Finaliter satis conveniunt Doctores in eo, quòd Baptismi, Confirmationis, extremæ-Unctionis & Ordinis essentiam ingrediuntur, tum materia proxima, scilicet ablutio, chrismatio &c. tum forma, seu verba correspondentia: quia non est potior ratio de una quàm de altera: cum utraque sit à Christo instituta, habeatque proportionem ad significandum effectum Sacramenti, ut singulas applicanti constabit.

QUESTIO II.

An verba Sacramentorum debeant esse concionatoria, an verò ritualia?

HÆRETICI variè & inconstanter ad Sacramenta requisierunt concionem, quã divinæ promissiones proponantur, & fides circa eas excitetur. Et quidem aliqui eam requirunt tamquam partem essentialem Sacramenti, ut Calvinus l. 4. Instit. c. 4. §. 4. & in c. 5. ad Ephes. ait: *In Papatu nullam esse legitimam signorum observationem, quia nulla sit mysterii explicatio ad populum, quæ sola facit, ut notitium elementum incipiat esse sacramentum.* Alii aliter loquuntur. Sed repugnat praxi & sensui totius Ecclesiæ: cui velle refragari est insolentissima insania, ut ait Ang. Epist. 118. ad Ianuarium. Deinde si requiratur concio, utique quã excusetur fides vera, adeoque à ministris veræ Ecclesiæ, & consequenter non posset quis validè suscipere Sacramentum nisi ab eisdem: quod tamen est contra ipsos Hæreticos, qui censent non esse rebaptizandos baptizatos à Papistis, ut docet Calvinus l. 4. Instit. c. 15. §. 16. Etsi in consequenter ad præallegatã ex eodem.

Tertiò sequeretur nec Calvinum nec alios per nos Hæreticos validè fuisse baptizatos; quippe qui sunt baptizati ritu Catholico sine concione. Denique parvulis saltem sine fructu conferetur Sacramentum Baptismi; cum in illis per concionem nequeat excitari fides. Idem est de Turdo, amente &c. Neque plebeis posset aliã linguã conferri; quàm vulgari: neque etiam in necessitate conferri v. g. Baptismus ab inidoneo ad instruendum seu concionandum.

Veritas itaque Catholica habet, quòd verba, quibus conficitur Sacramentum, sint ritualia, seu consecratoria, quia videlicet sunt certa & determinata verba, quibus materia Sacramenti consecratur, & quæ sunt operatoria, independentè ab instructione audientium. Cum enim ex dictis constet, non debere esse verba concionatoria, sequitur esse consecratoria; cum hoc non ob aliam rationem negaverint Hæretici, quàm quia existimabant prius, quod jam refutavimus. Patet etiam ex perpetuo usu Ecclesiæ: quæ proinde jam olim in Concilio Nicæno Can. 19. baptismum *Cataphrygarum & Paulianistarum* reprobavit, eò quòd non uterentur sacræ verbi seu formæ à Christo præscriptæ; quæ utique non sapit concionem, sed consecrationem seu benedictionem. Patet quoque ex auctoritatibus Patrum; quæ videri possunt apud Bellarm. l. 1. de Sacram. c. 19. Nobis sufficiat Cyprianus (sive alius antiquus Auctor) in docto Tractatu de Operibus Christi Cardinal. Tit. De Baptismo Christi, dicens: *Verborum solemnitas & sacri invocatio nominis, & signa institutionibus Apostolicis Sacerdotum ministeris attributa, visibile celebrant Sacramentum.* Et Aug. l. 28. contra Faustum c. 13. ubi ait: *Noster panis & calice certà consecratione mysticus fit nobis.*

Idem denique intelligitur ex Scriptura, quam semper ita intellexit Ecclesia, optima Scripturarum interpret: quia verba præscripta à Christo pro Sacramento Baptismi Matth. 28. non habent formam concionis, sed invocationis sive benedictionis: non enim dixit Christus: docete omnes gentes nomen Patris & Filii & Spiritus; qualiter dicere debuisset, si verba illa respexissent actum docendi; sed dixit: *Baptizantes eos in nomine Patris &c.* quòd respicit actum baptizandi, & sonat invocationem Trinitatis super asperersionem aquæ. Quemadmodum *ly in nomine*, passim in Scriptura sonat invocationem, non instructionem; ut Marci ultimo: *In nomine meo demonia ejicient.* Act. 3. *In nomine Jesu Christi surge, & ambula.* Et alibi. Quàmvis igitur docendi sint adulti, necdum satis instructi, mysteria fidei, juxta monitionem Christi: *docete omnes gentes*; non tamen per formam Baptismi: hæc enim non se extendit ad omnia mysteria, in quibus necessariò instruuntur adulti baptizandi, sed hi docendi sunt per prævias catechisationes, ut

IO.
Catholicè exigunt verbarum ritualia sic consecratoria.

Ead. sola semper Ecclesiæ requisit.

II.
Et consonat Scripturæ.

in mysteriis fidei sufficienter instructi Baptismum debite & legitime suscipiant: quod non vis nec hoc tunc requiratur ad Baptismi valorem. Insuper 1. ad Cor. 10. verba quae adhibentur in consecratione Eucharistiae dicuntur verba benedictionis: *Calix benedictionis cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est?* quae certe non instructionem, sed ritum & consecrationem indicant. Prout etiam faciunt verba consecrationis: *hoc est corpus meum, hic est sanguis meus;* quae tam explicitè & in substantia uniformiter à tribus Evangelistis sunt expressa, & perpetuò in Ecclesiâ Catholica adhibita.

12.
Calvinus fundat se in Augustino.

Calvinus in patrociniis sui erroris, omissis locis claris S. Augustini pro veritate Catholica, more Haereticorum adducit obscuriorem ejusdem ex *Tract. 80. in Joan.* ubi de Baptismo ait: *Vnde ista virtus aquae, ut corpus tangat, & cor abluat, nisi faciente verbo? non quia dicitur, sed quia creditur. Nam & in ipso verbo aliud est sonus transiens, aliud virtus manens. Hoc est verbum fidei, quod praedicamus, ait Apostolus. Ergo secundum Augustinum verbum Baptismi abluat cor, quia creditur; adeoque in quantum instruit & inducit suscipiendum ad credendum.*

Qui tamen aperit vim sanctificandi tribuit verbo rituali.

Resp. Augustinum variis locis tribuere verbo rituali vim mundandi, signanter 1. 6. contra Donatistas c. 25. Certa, inquit, ista Evangelica verba, sine quibus non potest Baptismus consecrari tantum valent, ut per illa se evacuentur quaecumque in prece vitiosa contra regulam fidei dicuntur &c. Immo *Tract. 80.* citato dicit de Baptismo: *Accedit verbum ad elementum, & fit Sacramentum.* Concio autem non accedit, sed praecedit Baptismum. Deinde non accedit ad elementum, ad quod nullo modo dirigitur, sed potius ad circumstantes; ad elementum autem accedit verbum consecratorium, quod afficit abluionem. Dicit in super ibidem Augustinus, *Hoc verbo consecrari Baptismum, ut mundare possit;* Baptismus autem non consecratur concione, quae ad populum dirigitur, sed invocatione sanctissimae Trinitatis, quae fit per verbum rituale. Denique dicit infantes mundari per verbum fidei, qui tamen corde credere ad justitiam non possunt, adeoque pro quibus concio esset inutilis.

13.
Explicatur locus ejus celebris ex Tract. 80. in Joannem.

Dico itaque Augustinum *Tract. cit.* occasione verborum Christi, *Iam vos mundi estis propter sermonem (Augustinus legit verbum) quem locutus sum vobis;* inquirere, cur ita potius dixerit Christus, quam, propter Baptismum quo loti estis; & appositè magis quam litteraliter respondet id factum ideo, quod sermo seu verbum Christi sit radicale quasi & generale mundatorium, loquens universaliter de verbo sive concionatorio, sive consecratorio, adeo ut etiam Baptismo vim tribuat verbum Christi, scilicet institutum ab ipso pro forma Baptismi, quod proinde creditur. Quare per illud, *sed quia creditur,* in-

telligit ipsum fidei objectum, q. d. quod animam abluat verbum Baptismi, non oritur à sono verborum, qui naturalis & transiens est, sed à mysterio illo sacramentali, quod ab omnibus creditur iis verbis inesse. Nam sicuti Deus trinus & unus dicitur fides nostra, sic etiam Augustinus formam Baptismi, quae praecipuum istud mysterium continet verbum fidei vocavit. Simili modo dicimus, nomen Jesu esse daemonebus terribile, non praecise ut est sonus aure perceptibilis, sed quatenus continet seipsum repraesentat Filium Dei, qui vires daemoneum confregit. Quod si etiam per illud, *sed quia creditur,* intelligeremus ipsum fidei actum; non deberet intelligi actus eliciendus semper ab ipso Baptizando, qui saepe est parvulus; nec ab ipso ministro, qui potest esse haereticus seu infidelis; sed ab ipso, sive Baptizandi, si sit adultus (in quo ad fructuosum Baptismum praerequiritur actus fidei) sive Ecclesiae, in cujus sola fide parvulus baptizari supponit *Trid. sess. 7. de Baptismo can. 13.* & satis insinuat *Aug. sup. tractatum* sic concludens: *Hoc verbum fidei tantum valet in Ecclesia Dei, ut per ipsam credentem & offerentem, mundet infantem &c.* Et *Ep. 23.* ait, *Parvulos offerri ad percipiendam gratiam, non tam ab eis, quorum gestantur manibus, quam ab universa societate fidelium.*

Porrò de verba hęc consecratoria (idem est de rebus seu materiâ) ita sunt à Christo determinata, ut non fit in potestate Ecclesiae illa immutare quoad substantiam, juxta Doctores unanimiter, & aperte innumat *Trid. sess. 20. c. 2.* ubi, *declarat hanc potestatem perpetuo in Ecclesia fuisse, ut in Sacramentorum dispensatione, salva eorum substantiâ, ea staret vel mutaret, quae suscipiensium utilitati, seu ipsorum Sacramentorum venerationi magis expedire judicaret.* Ubi dum addit, *salva eorum substantiâ,* satis indicat hanc non fuisse relictam Ecclesiae arbitrio, sed fuisse determinatam à Christo. Unde Florentinum pro singulis Sacramentis materiam & formam determinatam assignat. Idemque confirmat perpetuus usus & sensus Ecclesiae. Ideoque omnes Patres *Concilii Niceni* baptismum *Catholygarum & Paulianistarum* esse nullum definierunt *can. 19.* quia isti mutaverant formam à Christo praescriptam; Congruentia est, quod hoc ferviret ad majorem unitatem & decorem Ecclesiae; quae sicut est una per universum orbem diffusa, sic decens fuit certis ubique ac iidem signis illam uti, suamque in Deum fidem profiteri.

Nec obstat quod Ecclesia irritaverit matrimonia clandestina, quae alioquin erant verum Sacramentum inter fideles: nihil enim mutavit circa substantiam Sacramenti, sed tantum irritavit naturalem contractum, sive consensum clandestinè expressum; qui factâ irritatione uti non manet validus & legitimus ad transferendum jus in mutua corpora, sic non manet sufficiens ad

Quaest. III. Qua Mutatio reddat Sacram. invalidum &c. 131

ad rationem Sacramenti : cum ad hanc ele-
vaverit Christus solum consensum validum
& legitimum. Aliud esset , si Ecclesia no-
lisset contractum aliquem legitimum in
baptizatis esse Sacramentum. Quemadmo-
dum etiam qui destruit substantiam panis
& vini, non mutat formaliter materiam
Eucharistiæ, sed tantum facit, ut non ma-
neant verus panis & verum vinum, prout
Christus requirit.

16. Similiter in Sacramento Ordinis inter
ritum nostrum & Græcorum nulla cernitur
substantialis diversitas, sed tantum mate-
rialis: utrobique enim adhibentur verba &
signa externa quibus sufficienter significa-
tur collatio proportionatæ potestatis: quod
Christus tantum determinasse videtur, ut
colligi solet ex allegata differentia utrius-
que Ecclesiæ: adeoque videtur permisisse
dispositioni Ecclesiæ physicam velut ac
magis specificam signorum determinatio-
nem. Similiter in Sacramento poenitentia
materia sufficiens est peccatum mortale vel
veniale, contritio vel attritio. Materia quo-
que Eucharistiæ non est ita determinata ad
certam speciem, quin indifferens sit, cujus
v. g. coloris vel speciei vinum consecratur;
materia autem & forma Baptismi est ma-
gis determinata. De quibus plura agendo
de singulis in particulari.

QUÆSTIO III.

Quæ Mutatio in materia vel for-
ma reddat Sacramentum inva-
lidum, aut administrationem illi-
citam.

17. **D**ico I. Omnis mutatio substantialis
reddit Sacramentum irritum; non
autem accidentalis. Ita omnes Theologi. Et
patet ex sensu & praxi Ecclesiæ. Ratio est,
quod in ceteris rebus mutatio substantialis,
& non accidentalis destruat ipsam rem.
Confirmatur: quia omnis valor & vis Sa-
cramenti dependet à Christi institutione;
hanc autem destruit sola mutatio substan-
tialis; ut amplius declarabitur.

Itaque censetur mutatio substantialis
materiae, quando tanta consistit diversitas,
ut juxta communem usum & nominum æ-
stimationem sit alterius nominis & rationis
ab illa, quam Christus præscripsit; aliàs tan-
tum est accidentalis, v. g. in Baptismo est
mutatio substantialis materiae, si loco aquæ
naturalis accipiatur rosacea, vel alia distilla-
ta, aut succus è pomis expressus, aut glacies,
utpote inepta ad usum abluendi, ad quem in
Baptismo est principaliter instituta, etsi spe-
cie physicâ glacies ab aqua non distingua-
tur. Secus est, si loco aquæ frigida assuma-
tur calida; si in missa loco panis azymi ad-
hibeatur fermentatus &c.

Mutatio formæ est substantialis, quo-
cumque corrumpitur verus & legitimus
sensus illius, aliàs est accidentalis: cum enim
sensus sit velut anima verborum, manente
eodem sensu censetur manere eadem verbo-
rum forma. Si dubia sit verborum æquiva-
lencia, dubius similiter erit valor Sacramen-
ti. Ille autem est sensus legitimus, quem
Christus in institutione cujusque Sacra-
menti requisivit seu intendit; quem proinde
si forma servet, indubiè est vera & legitima,
& à Christo instituta. Sensus porro iste à
nobis est colligendus ex doctrina & tradi-
tione Ecclesiæ. Pro praxi autem notandæ
sunt quædam speciales regulae.

Contingit itaque mutatio substantialis
formæ primò, quando omittitur vel addi-
tur verbum quod sensum formæ immutat
aut falsificat. Intellige, si verbum falsificans
afficiat illud quod est de substantia: nam si
quis v. g. falso diceret, ego Episcopus te bap-
tizo, vel baptizo te hac aquâ clara, cum sit tur-
bida, validè baptizaret. Item validè absolve-
ret, qui formæ absolutionis adderet, in nomi-
ne Patris majoris & Filii minoris &c. quia sicut
vox accidentalis potest omitti, ita & falsifi-
cari absque præjudicio formæ substantialis.

Hinc non valet Baptismus, si omittatur
verbum baptizo, neque consecratio hostiæ, si
omittatur vox corpus aut meum. Similiter
si forma Baptismi prostratur, in nomine Pa-
tris increati & Filii creati &c. eò quod invo-
catio veræ & divinæ Trinitatis sit de sub-
stantia formæ Baptismi. Idem est, si dicatur,
Ego te baptizo in nomine Patris & Filii & Spi-
ritus sancti & beatæ Virginis, sumendo ly in no-
mine utrobique in eodem sensu, ut scilicet
designet Baptismum æquè dari in auctori-
tate B. Virginis; eò quod sensus substantialis
formæ exigat abluionem fieri in auctori-
tate solius Trinitatis, non quaternitatis.
Secus si ly in nomine B. Virginis adderetur
designando solam invocationem interces-
sionis; prout designare potest, & de facto
designat, dum in Commendatione animæ
Ecclesia orans eam de hoc mundo proficisci
in nomine Trinitatis, addit in eadem o-
rationis serie, in nomine Angelorum & Archân-
gelorum &c. Similiter invalida foret hæc
consecratio, Hoc est corpus meum aerium; ut-
pote falsificata in significatione substan-
tiali per ly aerium, quod distrahit ly cor-
pus à significatione veri corporis Christi.
Nisi forte (quod tamen foret contra ordi-
narium agendi modum) legitimis verbis
consecrationis debitâ intentione prolatis,
per novam intentionem subito quis adderet
similem particulam falsificantem: quæ jux-
ta Ponticium d. 44. n. 44. tunc non obstaret va-
lori formæ, utpote perfectæ, & ex priori
intentione sensum ac significationem habentis,
adeoque effectum ipso instanti ultimo
operantis; quæ subsequens intentio impedi-
re nequit. Idem consequenter dicendū foret

18. Quando generaliter in forma.

Regula ad hanc mutationem dignoscendam.

Prima,

19. Corollarium.

Quid censendum, si forma Baptismi addatur ly & B. Virginis.

Quid censendum de hac forma consecrationis. Hoc est corpus meum aerium.